

- DRŽAVNI PREVENTIVNI MEHANIZEM -

poročilo
o opravljenem obisku
na lokaciji

ZAVOD ZA PRESTAJANJE MLADOLETNIŠKEGA ZAPORA IN KAZNI ZAPORA CELJE

Pojasnilo: Varuh človekovih pravic Republike Slovenije (v nadaljevanju: Varuh) v okviru izvajanja nalog in pooblastil po Zakonu o ratifikaciji opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (Uradni list RS, št. 114/2006) v vlogi državnega preventivnega mehanizma (v nadaljevanju: DPM) obiskuje kraje odvzema prostosti. V skupini, ki izvede obisk, poleg predstavnikov Varuha praviloma sodeluje(jo) tudi predstavnik(i) pogodbenih nevladnih organizacij ter občasno tudi neodvisni izvedenci medicinske in drugih strok in prevajalci. Pravna podlaga za opravljanje nadzorov s strani DPM je predstavljena na spletni strani [Varuh kot državni preventivni mehanizem](#).

Pričujoče poročilo vsebuje le bistvene ugotovitve o obisku s predlogi za izboljšanje razmer oziroma odpravo nepravilnosti. Izdelano je bilo na podlagi poročila o obisku DPM in odzivnega poročila pristojnih. Namenjeno je objavi na spletni strani Varuha.

Osnovni podatki o lokaciji:

- ▶ **Tip lokacije:** javni zavod za prestajanje mladoletniškega zapor in kazni zapor (Zavod).
- ▶ **Kategorije oseb, ki jim je bila odvzeta prostost:** moški obsojenci in priporniki (tudi za mladoletnike in pripornice).
- ▶ **Uradna zmogljivost in dejanska zasedenost lokacije na dan obiska:** kapaciteta zavoda je 98 zaprtih oseb. Dejansko je bilo na dan obiska v Zavodu nameščenih 53 obsojencev (od tega dva mladoletna obsojenca, en obsojenec je kazen zapor prestajal po 12. člena Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij (ZIKS-1), dva obsojenca sta bila na letnem dopustu, dva sta bila na zdravljenju v Enoti za forenzično psihiatrijo Univerzitetnega kliničnega centra Maribor in eden na begu) in 27 pripornikov (en pripornik je bil na zdravljenju v Splošni bolnišnici Celje in dva na begu).

Potek obiska in priprava poročila:

- ▶ Obisk je bil **nenajavljen in opravljen dne 22. 9. 2016.**¹
- ▶ **Skupina za obisk:** dva predstavnika Varuha človekovih pravic RS (namestnik varuhinje in svetovalec Varuha) in dva predstavnika pogodbenih nevladnih organizacij (iz Pravno-informacijskega centra nevladnih organizacij – PIC in Zveze društev upokoencev Slovenije) ter zunanji izvedenec zdravnik v delu zdravstvene oskrbe in zdravstvenega varstva.
- ▶ **Vsebina obiska:** uvodni razgovor z direktorico Zavoda. Sledil je ogled vseh prostorov Zavoda in razgovor z zaprtimi osebami, ki so to želele ter zaključni pogovor.

¹ Prejšnji obisk DPM Zavoda je bil opravljen 30. 9. 2014.

► **Poročanje:** poročilo o obisku je bilo posredovano Generalnemu uradu Uprave RS za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS) 17. 11. 2016, skupaj s predlogom, da ga obravnava in nam v roku 30. dni sporoči morebitna stališča glede naših ugotovitev; tozadevni odgovor smo s strani organa prejeli 29. 12. 2016, torej 42. dan po odpremi.

► **DPM je posebej pohvalil**

- da so bili v obsojeniškem delu skupni prostori (čajne kuhinje) opremljeni z novimi hladilniki,
- da so določeni bivalni prostori pripornega oddelka, na dveh traktih od 1. 7. 2016 dalje odprti, in sicer vsak dan med 8.00 in 13.00 uro in dodatno ob nedeljah med 14.45 in 15.45 uro,
- da v času obiska s strani obsojencev in pripornikov, pritožb glede obiskov in možnosti telefoniranja nismo slišali,
- da se je število zaposlenih obsojencev, v primerjavi s prejšnjim obiskom (ob obisku 2014 zaposlenih 31 obsojencev) kljub vsemu povečalo,
- da večjih pritožb (prejeli smo le nekaj pritožb glede majhnih obrokov in enoličnosti prehrane) glede kakovosti in količine obrokov ter dostopa do ustreznega pribora (tudi nožev) ob tokratnem obisku nismo prejeli,
- da v času obiska, s strani zaprtih oseb, nismo prejeli pripomb oziroma pritožb glede dela oziroma odnosa pravosodnih policistov in
- da ni bila ugotovljena prekomerna uporabe prisilnih sredstev in strožjih ukrepov zoper zaprte osebe, niti glede tega, s strani zaprtih oseb, nismo prejeli pritožb.

DPM: izrazili smo pričakovanje, da bo tudi v zaprtem režimu prestajanja kazni zapora v kratkem prišlo do zamenjave starega kovinskega pohištva (postelj in omaric).²

Generalni urad URSIKS: pojasnujemo, da je Zavod za leto 2017 planiral nabavo opreme za obsojence, med katero je planirana tudi nabava omar in postelj. Nabava tovrstne opreme za obsojence je že nekaj let v planu, vendar se zaradi omejenih finančnih sredstev le-ta nabavlja postopoma.

DPM: predlagali smo, da Zavod pri nameščanju zaprtih oseb v bivalne prostore upošteva standarde oziroma velikost (kvadratura) bivalnih prostorov, glede na dejansko število nameščenih oseb v posamezni bivalni prostor.³

Generalni urad URSIKS: pojasnujemo, da bo v zvezi z nameščanjem zaprtih oseb v bivalne prostore Zavod upošteval standarde glede na kapaciteto posameznih sob glede na dejansko številčno stanje v zavodu. K spoštovanju slednjega je Zavod pristopil postopoma (odhodi zaprtih oseb, postopne premestitve).

DPM: na pomanjkljivost nepritrjene vodne armature v bivalnem prostoru številka 223 smo opozorili že med obiskom, zaradi česar smo izrazili pričakovanje, da je bila ta pomanjkljivost že odpravljena. Prav tako smo predlagali, da v Zavodu poskrbijo, da se bo po zaključku vsake namestitve v tem bivalnem prostoru »samici« preveri morebitne poškodbe inventarja.⁴

Generalni urad URSIKS: pojasnujemo, da je bila vodna armatura v bivalnem prostoru št. 223 pritrjena takoj po obisku.

DPM: na pomanjkljivost poškodovane WC ščetke v bivalnem prostoru številka 415 smo opozorili že ob obisku, zaradi

Generalni urad URSIKS: pojasnujemo, da je bila nameščena nova WC ščetka v bivalnem prostoru št. 415.

² Ob pregledu prostorov obsojniškega oddelka smo se lahko tudi sami prepričali, da so navedbe direktorice glede pleskanja prostorov obsojniškega oddelka točne, saj so bile stene bivalnih prostorov čiste (pleskane z belo barvo). Tudi sicer so bili prostori tega oddelka lepo urejeni in čisti. Skupni prostori (čajne kuhinje) so bile dejansko opremljeni z novimi hladilniki, kar velja pohvaliti. Kot pomanjkljivost smo lahko izpostavili opremljenost bivalnih prostorov s starim in iztrošenim kovinskim pohištvom v zaprtem režimu obsojniškega oddelka ter t. i. samskih sob.

³ V delu Zavoda, kjer so t. i. samske sobe, je bilo ugotovljeno, da so te (glede na velikost kvadrature) dejansko primerne za namestitev ene osebe in ne po dveh oseb, kot smo to lahko videli ob tokratnem obisku. Direktorica je sicer pojasnila, da namestitev po dveh oseb v bivalni prostor namenjen eni osebi, sicer želijo zaprte osebe, ker ne želijo bivati v več posteljnih bivalnih prostorih obsojniškega oddelka.

⁴ V delu Zavoda, kjer so t. i. samske sobe, je bivalni prostor označen s številko 223 namenjen za potrebe »samice«, v katerem pa v času našega obiska ni bilo nameščenih zaprtih oseb. Prostor je med drugim opremljen tudi z umivalnikom. Pri pregledu prostora je bilo ugotovljeno, da na umivalniku ni pritrjena vodna armatura, kar lahko predstavlja nevarnost, da bi jo morebitna, v ta prostor nameščena zaprta oseba, lahko brez težav izpulila in bi lahko prišlo do nekontroliranega iztekanja vode.

česar smo izrazili pričakovanje, da je bila ščetka ustrezno zamenjana.⁵

DPM: predlagali smo, da Zavod poskrbi za zamenjavo starih in očitno uničenih pen z ustreznimi novimi žimnicami in hkrati smo predlagali, da se tudi v tem prostoru v čim krajšem času prepleska stene.⁶

DPM: predlagali smo, da Zavod poskrbi za ustrezno ureditev »odhodnega« bivalnega prostora (to je za zamenjavo žimnic, popravilo kovinskih omaric in opravi pleskanje sten).⁷

DPM: predlagali smo, proučitev možnosti, da se v primerih, ko to dopuščajo varnostne razmere (npr. ni nameščenih sosterilcev oziroma ne obstajajo druge ovire) odprejo še drugi bivalni prostori pripornega oddelka.⁸

Generalni urad URSIKS: pojasnujemo, da se posteljni vložki (jogiji, pene, žimnice..) v Zavodu menjujejo sproti, ko je izražena potreba s strani zaprte osebe ali kadar zaposleni opazijo, da je vložek slabe kvalitete. V zadnjih treh mesecih je bilo zamenjanih 20 ležišč.

Generalni urad URSIKS: pojasnujemo, da se prostori, kjer bivajo zaprte osebe, pleskajo vsako drugo leto. V letu 2015 so bili prepleskani vsi prostori na obsojeniških oddelkih (tudi sobi 131 in 134 - sprejemna in odpustna soba). V letu 2016 so bili prepleskani vsi prostori na pripornem traktu (priporne sobe in samske sobe ter ostali spremljajoči objekti). Odhodna soba je v prioriteten planu za pleskanje v začetku leta 2017. V mesecu septembru so bili zamenjani posteljni vložki in popravljene omarice.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je Zavod pojasnil, da je bil predlog, da se odprejo še drugi bivalni prostori upoštevani. V priporu se nameščajo kovinska vrata (t. i. gitre), ki bodo omogočala, da se odprejo še dodatni bivalni prostori na oddelku pripora. Dejanska realizacija je predvidena v januarju 2017. Omenjeni poseg bo

⁵ V bivalnem prostoru označenim s številko 415 sta se vanj nameščeni zapreti osebi pritožili, da sta že pred več meseci prijavili poškodbo ščetke za čiščenje WC-ja, vendar le ta naj ne bi bila zamenjana. Ob obisku smo njuno navedbo preverili in dejansko ugotovili, da je v WC-ju nameščena ščetka za čiščenje WC-ja imela odlomljen ročaj in zaradi tega ni služila namenu, za katerega je namenjena.

⁶ Ob obisku je bilo ugotovljeno, da je bilo v bivalni prostor, označenim s številko 134, namenjen za sprejem zaprtih oseb, v času našega obiska nameščenih šest postelj (trije pogradi), sicer pa je bila v bivalnem prostoru nameščena ena zaprta oseba. Pri pregledu prostora smo lahko opazili, da so vse postelje, namesto z žimnicami, opremljene samo s starimi penami brez prevlek, od katerih so bile nekatere pene tudi poškodovane – uničene in umazane. Prav tako je bilo ugotovljeno, da stene tega bivalnega prostora niso bile pleskane oziroma so bile v času našega obiska umazane.

⁷ Tudi ob pregledu t. i. »odhodnega« bivalnega prostora, označenim s številko 131, je bilo ugotovljeno, da je ta v slabšem stanju (umazane stene), kot so bili v času našega obiska sicer ostali bivalni obsojeniškega oddelka. Prostor je bil v času našega obiska opremljen s sedmimi kovinskimi posteljami (pogradi) pri čemer je bilo ugotovljeno, da sta bili na dveh posteljah nameščeni le peni in na eni postelji pena s poškodovano (strgano) prevleko. Prav tako so bile v prostoru nameščene stare in v večini primerov poškodovane (manjkajo vrata) kovinske omarice.

⁸ Direktorica je pojasnila, da so določeni bivalni prostori pripornega oddelka, na dveh traktih od 1. 7. 2016 dalje odprti, in sicer vsak dan med 8.00 in 13.00 uro in dodatno ob nedeljah med 14.45 in 15.45 uro.

omogočal tudi rednejše tuširanje, saj je na tem krilu pripora tudi posebna kopalnica s tušem.

DPM: ponovno smo predlagali, da se tudi za pripornike proučijo možnosti pogostejšega tuširanja skozi vse leto (ne zgolj v poletnih mesecih) ter, da se urnik tuširanja prilagodi njihovim aktivnostim: (po uporabi fitnesa in sprehoda). Prav tako predlagamo redne preglede kopalnice in v primeru potrebe ustrezno dezinsekcijo.⁹

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je Zavod proučil tudi možnost pogostejšega tuširanja za pripornike. Zgoraj omenjeni poseg bo omogočil pogostejše tuširanje pripornikov ne le v poletnih mesecih, pač pa skozi vse leto. Poskrbljeno bo, da se tuširanje v največji možni meri prilagodi aktivnostim zaprtih oseb (tuširanje po uporabi fitnesa in sprehoda). Glede na dejstvo, da se v sami tuširnici dnevno zvrsti precejšnje število zaprtih oseb, se le ta dnevno čisti, poleg tega pa se po potrebi izvaja tudi dezinsekcija.

DPM: predlagali smo, da se v bivalnem prostoru številka 310 preveri ustreznost (funkcionalnost) delovanja vodne armature in popravi vrata v bivalnem prostoru.¹⁰

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da so bile v sobi 310 odpravljene vse pomanjkljivosti v začetku oktobra 2016.

DPM: predlagali smo, da se za bivalni prostor številka 317 prouči možnost namestitve poličke pod ogledalom.¹¹

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je bila v sobi 317 nameščena polička pod ogledalom v začetku oktobra 2016.

DPM: predlagali smo, da se v bivalnem prostoru številka 422 namesti zaveso pri kabini za prhanje.¹²

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je bila zavesa za prhanje v sobi 422 nameščena že na dan obiska.

DPM: predlagali smo, da se poškodovana klop za dvigovanje uteži popravi, prav tako pa ponovno predlaga, da se proučijo možnosti, da bi se fitnes za pripornike dodatno opremil s še kakšno dodatno napravo (npr.

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da ja za opremo v fitnesih v teku postopek javnega naročila. Ko bo sklenjena pogodba bodo opremo po potrebi popravili ali menjali. Prav tako bo proučena možnost, da bi se fitnes za

⁹ Več pripornikov je potrdilo, da jim je bilo v poletnih mesecih tuširanje omogočeno vsak dan, dočim jim je v preostalih mesecih tuširanja omogočeno najmanj dvakrat tedensko. Glede možnosti tuširanja so nekateri priporniki izpostavili, da urnik tuširanja naj ne bi bil prilagojen urniku uporabe fitnesa oziroma sprehoda, saj naj bi se pogosto zgodilo, da je možnost uporabe fitnesa oziroma sprehod neposredno po tuširanju. Prav tako so izpostavili, da naj bi se v spodnji kopalnici, pojavljali ščurki in gliste.

¹⁰ Ob pregledu bivalnih prostorov pripornega oddelka večjih nepravilnosti oziroma pomanjkljivosti ni bilo ugotovljeno. Je pa bilo v bivalnem prostoru označenim s številko 310 zaznati slabše funkcionalno vodno armaturo in poškodovana vrata.

¹¹ V bivalnem prostoru označenim s številko 317 je bilo ugotovljeno, da v sanitarnem delu ni nameščene poličke pod ogledalom.

¹² V delu pripora, namenjenim za ženske je bilo pri pregledu bivalnega prostora, označenega s številko 422 ugotovljeno, da v kopalnici pri prhi ni nameščene zavesa, zaradi česar med uporabo le te voda prši po prostoru in predstavlja nevarnost za morebitni zdrs in padec v tem prostoru nameščene osebe.

večfunkcijsko po vzoru iz fitnesa za obsojence).¹³

DPM: predlagali smo, da se obravnava predlog pripornikov o združitvi dveh 30 minutnih obiskov v enega 60 minutnega.¹⁴

DPM: predlagali smo, da se glede dejavnosti, ki so pripornikom na voljo, poleg obvestila na oglasni deski le-te dodatno povabi oziroma opozori na možnost udeležbe na posameznih dogodkih.¹⁵

DPM: predlagali smo, da Zavod sprejme potrebne ukrepe, da se omogočijo možnosti za delo tudi za pripornike oziroma, da se možnosti za delo pripornikov vrnejo vsaj na prejšnjo raven zaposlenih pripornikov (pri tem je treba gledati ugotovitve DPM iz prejšnjih obiskov in spoštovanje priporočila CPT, da naj bodo tudi priporniki dnevno vsaj osem ur izven svojih celic in vključeni v različne koristne aktivnosti kot so delo, izobraževanje, šport in druge organizirane aktivnosti) oziroma da se

pripornike dodatno opremil (več rekvizitov).

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da se predlog o združitvi dveh obiskov ne zdi potreben, saj se nam zdijo zadostni in sprejemljivi trenutni predpisi, ki omogočajo podaljšanje posameznega obiska do ene ure, kar se v praksi dejansko izvaja (20. člen Hišnega reda o izvrševanju pripora v Zavodu za prestajanje mladoletniškega zapora in kazni zapora Celje, št. 792-1/2011 z dne 1. 7. 2011).

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je Zavod pojasnil, da so o dejavnostih, ki so pripornikom na voljo, vsi priporniki obveščeni preko oglasne deske, poleg tega jih vodja pripora dodatno povabi oziroma opozori na možnost udeležbe na posameznih dogodkih. So pa v Zavodu proučili še dodatne možnosti glede obveščanja pripornikov in sprejeli sklep, da jih na možnost udeležbe na posameznih dogodkih opozori še socialna delavka Zavoda, ki je zadolžena za pripornike.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je Zavod pojasnil, da sedanji inštitut priznanja krivde pomeni, da je večina pripornikov v zavodu le kratek čas (dva, tri ali štiri mesece), nato pa so premeščeni na nadaljnje prestajanje kazni ali pa se jim pripor odpravi. Pred razporeditvijo na delo mora vsak posameznik opraviti izpit iz varstva pri delu ter zdravniški pregled medicine dela, zatorej se pojavlja tudi vprašanje racionalnosti. Trenutno v zavodu delata dva pripornika, eden je delo v tekočem

¹³ Ob pregledu fitnesa, namenjenega za priporni oddelek, je bilo ugotovljeno, da je ta še vedno slabše opremljen z le nekaj utežmi in klopjo za dvigovanje uteži, pa še ta je bila poškodovana – z natrgano oblogo.

¹⁴ Priporniki so imeli z izjemo enega, ki je imel obiske za stekleno pregrado, vsi obiske pod nadzorom. Obiski za pripornike v Zavodu potekajo ob ponedeljskih sredah in četrtekih med 8.00 in 13.00 uro ter med 14.00 in 17.00 uro. Kar nekaj pripornikov je izpostavilo, da so obiski omejeni na 30 minut (dvakrat tedensko), kar je sicer predpisani minimum. Izrazili so želijo po daljših obiskih oziroma vsaj nekateri združitev časa dveh tedenskih obiskov v enega daljšega (60 minut).

¹⁵ Kljub pojasnilom vodstva Zavoda, da se tudi pripornikom omogoča udeležba na prereditvah v Zavodu, pa so nekateri priporniki opozorili, da ne dobijo obvestil o delavnicah, predavanjih in drugih dogajanjih, ki so jim na voljo oziroma se le-te nahajajo le na oglasni deski.

proučijo možnosti vključitve pripornikov koristne aktivnosti vsaj nekaj ur na dan.¹⁶

mesecu odklonil ravno iz razloga priprav na sodne obravnave. Pripornika je potrebno po sprejemu najprej spoznati in ugotoviti, če je primeren za opravljanje kakršnegakoli dela. Za delo pripornika zavod potrebuje tudi odobritev sodišča, ki gotovo lahko ima za določene primere oz. pripornike zadržke. Upoštevati je potrebno včasih tudi večje število sosterilcev, tveganje za pripornike s strožjo varnostno oceno, ki so zelo begosumni. Trenutno je tretjina pripornikov nepravnomočno obsojenih, slednji čakajo, da gredo na prestajanje kazni in so v zavodu res zelo kratek čas (mesec ali mesec in pol), kar je še dodaten razlog, da jim je delo težko ponuditi. Dogajajo pa se tudi primeri, da kakšnega pripornika povabijo, naj odda prošnjo, pa so odgovori negativni, v smislu, da za takšno državo in denar že ne bodo delali ali pa, da se morajo v miru pripraviti na obravnave na sodišču. Glede ostalih aktivnosti in več ur bivanja na prostem navajajo, da zaradi prostorske omejenosti zavoda slednje ni mogoče ob dejstvu, da je potrebno pravico do bivanja na prostem zagotavljati vsem pripornikom in se pri dejanski realizaciji čez dan pojavlja tudi 8-10 različnih skupin oz. terminov (vsled ohranitve varnosti in dolžnosti razdvajanja sosterilcev). Glede dodatnih aktivnosti bodo v zavodu ponudbo skušali dopolniti tudi z zunanjimi izvajalci (predavanja, prostočasne aktivnosti).

DPM: izrazili smo pričakovanje, da bo Zavod zaprtim osebam, do konca leta, dejansko omogočil možnost vključitve v skupinsko obravnavno odvisnosti od prepovedanih substanc.¹⁷

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je Zavod glede uvedbe obravnave odvisnosti pojasnil, da bo v mesecu decembru 2016 pedagoginja opravila prve individualne razgovore z osebami, ki naj bi se vključile v skupinsko obravnavo odvisnosti, v mesecu januarju 2017 pa se načrtuje začetek izvajanja.

¹⁶ Žal smo lahko ponovno ugotovili (kot ob prejšnjem obisku), da se število zaposlenih pripornikov vztrajno niža, saj je bil ob tokratnem obisku zaposlen le en pripornik (ob obisku 2014 – štirje in ob obisku 2012 – osem zaposlenih pripornikov).

¹⁷ V času obiska DPM v Zavodu skupinska obravnava zaprtih oseb s težavami od prepovedanih substanc ni potekala, naj bi pa po pojasnilu direktorice Zavoda to začeli izvajati do konca leta.

DPM: predlagali smo proučitev priporočila zdravnika izvedenca, da se izdela pisna navodila glede razdeljevanja in drobljenja zdravil z navedbo zdravil, katerih ni smiselno drobiti (npr. orodisperzibilne tablete) in zdravil, katerih drobljenje utegne vplivati na sproščanje aktivnih spojin iz preparata (npr. zdravila v obliki s podaljšanim sproščanjem, kapsule) ter zdravil, katerih ni mogoče drobiti (npr. zdravila z inkapsulirano tekočino) pravosodnim policistom ali zagotoviti prisotnost osebja zdravstvene nege v času razdeljevanja zdravil.

DPM: predlagali smo, proučitev priporočila zdravnika izvedenca, da se prenove prostore namenjene zdravstveni dejavnosti v okviru arhitekturnih možnosti v skladu s pravilniki (npr. ekvivalent Pravidnika o pogojih za opravljanje zasebne zdravstvene dejavnosti, II Sanitarno higijenske zahteve, členi 8-18.).

DPM: predlagali smo, proučitev pomislov zdravnika izvedenca in njegovega priporočila, da se zagotovi prisotnost osebja zdravstvene nege ob vseh odmerjanjih zdravil, kar bi zagotavljalo večjo varnost odmerjanja zdravil v Zavodu. Vzpostavitev stalne prisotnosti osebja zdravstvene nege pa bi zagotavljala stalno zdravstveno oskrbo tudi osebam, ki tovrstno oskrbo potrebujejo zaradi zdravstvenih razlogov in zapolnila vrzel pri zagotavljanju zdravstvene oskrbe ob odsotnosti zaporske bolnišnice.¹⁸

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je Zavod pojasnil, da vsem zaprtim osebam poda medicinska sestra natančna navodila glede uporabe vseh predpisanih zdravil. Predstavi jim tudi možne stranske učinke, na katere mora biti zaprta oseba, ki ima predpisano terapijo, pozorna. Glede drobljenja zdravil dobijo medicinske sestre navodila s strani zdravnikov, ki izvajajo ordinacijo v zavodu, in se le te drobijo izključno po navodilu zdravnikov. V zavodu nikoli niso drobili orodisperzibilnih tablet, kot tudi ne kapsul, tablet s podaljšanim učinkom sproščanja ali inkapsuliranih tekočin. Terapija se je drobila na predlog zdravnikov z namenom zmanjševanja škode/posledic v smislu nevarnosti predoziranja, zlorab z namenom preprodaje ali konzumacije zdravil na drug način. Šlo je izključno za zdravila (tablete), za katere je dovoljeno drobljenje in je izdal navodilo zdravnik.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da Zavod pojasnjuje, da so v okviru zmožnosti pristopili k reševanju tega problema in pričeli z obnovo mize in omare za shranjevanje zdravil. Stremeli bodo k temu, da bodo prostori in njih oprema dostojni za obravnavo zaprtih oseb.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da v Zavodu vsem zaprtim osebam poda medicinska sestra natančna navodila glede uporabe vseh predpisanih zdravil. Predstavi jim tudi možne stranske učinke, na katere mora biti zaprta oseba, ki ima predpisano terapijo, pozorna. Vso terapijo za zaprte osebe pripravljata samo zavodska medicinska sestra in medicinska sestra, ki je zaposlena v Zdravstvenem domu (ZD) Celje. Vzpostavljena je tudi evidenca vseh zaprtih oseb, ki imajo prepisano terapijo. Tako je zagotovljena sledljivost in je

¹⁸ Zdravnik izvedenec glede na zbrane podatke ugotavlja, da zdravstveno osebje v Zavodu ni stalno prisotno (ob koncu tedna, zvečer). Tako je kontinuirano odmerjanje zdravil s strani osebja zdravstvene nege onemogočeno, ko zdravstveno osebje v Zavodu ni prisotno. Obstaja možnost odmerjanja zdravil s strani pravosodnih policistov, na primer odmerjanje večernih odmerkov zdravil. Tovrsten način odmerjanja zdravil odpira več strokovnih

možnost zamenjave terapije med različnimi osebami skoraj nemogoča. Pravosodni policisti samo razdelijo terapijo, ki jo strokovno pripravi medicinsko osebje v posebej za to pripravljene zaprte posode. V primeru, da je v zavodu zaprta oseba, ki potrebuje stalno oskrbo, se dogovorijo z ZD Celje ali Bolnišnico Celje, da se te osebe primerno oskrbi. Vzpostavitev stalne prisotnosti osebja zdravstvene nege ob trenutni kadrovski zasedbi ni možna.

DPM: predlagali smo proučitev priporočila zdravnika izvedenca, da bi bilo treba spremeniti prvi odstavek 58. člena Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij (ZIKS-1) oziroma iz njega izvzeti omejitve pravice do proste izbire zdravnika v primeru, da se čakalne dobe na specialistični pregled med ponudniki zdravstvenih storitev bistveno razlikujejo.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je za podani predlog potrebno spremeniti Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju. Glede izboljšanja izvajanja zdravstvene dejavnosti zaprtih oseb smo pristojno ministrstvo opozorili, da nas pri spremembah aktivno vključijo v spremembe zakona, vendar se omenjeni zakon do sedaj še ni spreminjal. Ob predlogu se nam porajajo tudi pomisleki glede izvedb tovrstnih pregledov, saj Zavodi za prestajanje kazni za izvajanje spremestev v tej fazi nimajo zadostnega števila potrebnega kadra, prav tako bi to obremenilo finančna sredstva Zavodov, saj zaprte osebe praviloma nimajo denarnih sredstev za prevoze po Sloveniji.

DPM: predlagali smo proučitev priporočila zdravnika izvedenca, da bi bilo smiselno urediti (kolikor že ni drugače urejeno), da se po presoji

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je Zavod pojasnil, da imajo glede zagotavljanja ustreznih zdravil zaprtim osebam, ki nimajo lastnih sredstev,

vpripravi. Pravosodni policist mora biti tako seznanjen z zdravili, ki jih oseba prejema, kar pomeni podajanje podatkov, ki se nanašajo na zdravstveno stanje osebe pravosodnim policistom. Osebi, ki prejema zdravilo, tudi ni omogočena podaja pojasnil o zdravilu, kolikor bi bila le-ta potrebna, na primer, da oseba zaradi pojavljanja neželenih učinkov določenega zdravila ne bi več želela prejemati, medtem, ko bi druga zdravila želela prejeti. Zdravniku izvedencu se ob tem postavlja tudi vprašanje strokovne usposobljenosti pravosodnih policistov glede priprave zdravil in kontrole vnosa zdravil v telo (morebitno drobljenje zdravil, različne farmacevtske oblike zdravil). Ugotavlja tudi, da ni pričakovati, da bi bili pravosodni policisti usposobljeni za prepoznavanje neželenih učinkov zdravil in povezovanjem posameznih neželenih učinkov z različnimi zdravili, kolikor ima oseba predpisanih več zdravil hkrati. Glede na to, da osebam, ki jim je bilo zdravilo predpisano, ni omogočena hramba zdravila v originalni embalaži, skupaj z opisom značilnosti zdravila, vključno z morebitnimi neželenimi učinki, tudi ni omogočeno osebi, da bi ob spremembi zdravstvenega stanja tovrstno spremembo mogel povezati, s katerim izmed možnih neželenih učinkov. Tako zdravnik izvedenec ugotavlja, da le prisotnost zdravstvenega osebja omogoča prepoznavo morebitnih neželenih učinkov zdravil ter posvet in morebitno preverbo neželenih učinkov v povezavi s posameznim zdravilom v opisu značilnosti zdravila, ki je priloženo v originalnem pakiranju zdravila s strani proizvajalca.

medicinskega osebja (v primeru, da je tovrstno zdravilo za ohranjanje zdravja potrebno) in v primeru, da oseba nima lastnih sredstev, zagotoviti tudi zdravila, ki jih Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, ali katera izmed zavarovalnic, ki zagotavljajo dodatno zavarovanje, ne plačuje v celoti in je potrebno doplačilo za prejemanje tovrstnih zdravil.¹⁹

področje zadovoljivo urejeno. V primeru, da oseba ni zavarovana oziroma je delno zavarovana in je potrebno doplačilo, zdravilo, pa je nujno potrebno, plačilo izvede Zavod (za obsojence) ali sodišče (za pripornike). To so zdravila, zaradi katerih bi bilo ogroženo življenje, v kolikor bi jih pacient ne dobil (npr. antibiotiki, antikoagulantna terapija, kardiološka, diabetična terapija, zdravljenje infektivnih in drugih kroničnih obolenj, kot je npr. rak, ipd.). Pri zdravilih, kjer je potrebno doplačilo, dobijo zaprte osebe vzporedno zdravilo (nadmestno), katerega krije zavarovanje. Izjeme so le v primeru, če pacient ne želi vzporednega zdravila, v tem primeru so pacienti dolžni sami doplačati zdravilo. Če pa bi šlo za nujno zdravilo, bi se plačilo izvedlo na zgoraj omenjen način.

DPM: predlagali smo proučitev priporočila zdravnika izvedenca, ki se nanaša na zagotavljanje prednostne obravnave osebam, ki jim je bila odvzeta prostost pri zagotavljanju specialističnih zdravstvenih storitev zaradi sicer omejene možnosti izbire ponudnikov zdravstvenih storitev. Če prihaja do zamenjave terapije med različnimi osebami, bi bilo treba zagotoviti sistem, ki bi zmanjšal možnost pojavljanja tovrstnih napak (na primer priprava zdravil za razdeljevanje vedno s strani ene in iste osebe, beleženje izdanih zdravil).

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je Zavod pojasnil, da je glede obravnave pri specialistih zdravnik - zobozdravnik - psihiater - terapevt za odvisnost tisti, ki na podlagi diagnoze in stanja pacienta odloča o nujnosti obravnave oziroma prioritetah pri obravnavi. Napotnice se pošljejo v ambulante specialistov, kjer specialist/ambulanta na podlagi danih informacij postavi termin pregleda. V Zavodu vso terapijo za zaprte osebe pripravljata samo zavodska medicinska sestra in medicinska sestra, ki je zaposlena v ZD Celje. Vzpostavljen je tudi spisek vseh zaprtih oseb, ki imajo prepisano terapijo. Tako je zagotovljena sledljivost in je možnost zamenjave terapije med različnimi osebami skoraj nemogoča. Pravosodni policisti samo razdelijo terapijo, ki jo strokovno pripravi medicinsko osebje v posebej za to

¹⁹ Zdravnik izvedenec je ob obisku v Zavodu opravil tudi pogovore z nekaterimi zaprtimi osebami, ki so to žele in v zvezi s tem podaja naslednje ugotovitve in predloge:

- Ugotovil je, da so osebam, ki jim je odvzeta prostost omejene možnosti dostopa do finančnih sredstev in s tem je njihova možnost dostopa do zdravil, ki jih ne krije obvezno ali dopolnilno zdravstveno zavarovanje omejena, v primeru, da nimajo prihranjenih finančnih sredstev.

- Ugotovil je tudi, da zavarovalnice utegnejo zagotoviti iz skupine zdravil najcenejše zdravilo brez doplačila, za ostala zdravila pa je treba doplačati. Obstaja možnost, da se pri posamezni osebi pojavijo odstopanja v učinkovitosti ali prenosljivosti posameznega zdravila iz iste skupine zdravil zaradi, kljub vsemu različnih mehanizmov delovanja in bioloških specifičnosti posameznika.

DPM: izrazili smo pričakovanje, da bo postopek novih zaposlitev treh pravosodnih policistov/policistk, čim prej zaključen in bodo le ti začeli opravljati delo v Zavodu. Hkrati smo tudi predlagali, da se proučijo možnosti popolnitve manka pravosodnih policistov/policistk glede trenutno veljavno sistemizacijo.

DPM: ponovno smo predlagali, da se glede na trenutno zasedbo delovnih mest v vzgojni službi (glede na omejitve oziroma skrajšan delovni čas zaposlenih) izdelava ocena, ali je mogoče zadovoljivo obvladovati potrebe vseh zaprtih oseb.

DPM: predlagali smo, da se preveri izdajanje računov zaprtim osebam za nakup proteinov oziroma sprejme potrebne ukrepe, da bodo zaprte osebe, ki v trgovini kupujejo proteine, ob nakupu prejele, ustrezen račun.²⁰

pripravljene zaprte posode, ki so nedvoumno označene, za katero osebo gre.

Generalni urad URSIKS: pojasnujemo, da sta se dne 1. 11. 2016 v Zavodu na novo zaposlila pravosodni policist in pravosodna policistka, z dnem 22. 11. 2016 pa še eden pravosodni policist.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je Zavod pojasnil, da je v zvezi s to problematiko predlagal spremembo sistemizacije v Oddelku za vzgojo, in sicer sistemiziranje delovnega mesta višji svetovalec - socialni delavec (povečanje števila izvajalcev na sedanjem delovnem mestu za enega izvajalca) in sistemiziranje delovnega mesta svetovalec - psiholog. Obe delovni mesti sta zajeti v aktualnem predlogu spremembe sistemizacije.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je Zavod v zavodski prodajalni preverili izdajanje računov, vključno za nabavo proteinov. Upravljalca zavodske kantine je zatrdil, da izdaja račune za vse artikle, ki jih prodaja v zavodski prodajalni. Sam pove, da zaprte osebe velikokrat niti ne vzamejo računa. V primeru kršitev v zvezi z (ne)izdajanjem računov se zaprte osebe lahko obrnejo na pristojno inšpekcijo.

²⁰ Tudi ob tokratnem obisku smo od nekaterih zaprtih oseb slišali nekaj pritožb glede višjih cen v trgovini, ki deluje v zavodu. Predvsem so se pritožne nanašale tudi na visoke cene proteinov, ki jih lahko kupujejo v trgovini (običajna cena naj bi bila 30 EUR za škatlo, oni pa morajo plačevati 50 EUR za škatlo) oziroma tudi na to, da jim ob nakupu proteinov s strani zaposlenih v trgovini ni bil niti izdan račun.